

STADSOMWALLING BRUGGE

GENTPOORTVEST

KATELIJNEVEST

BEGIJNENVEST

BOEVERIEVEST

SMEDENVEST

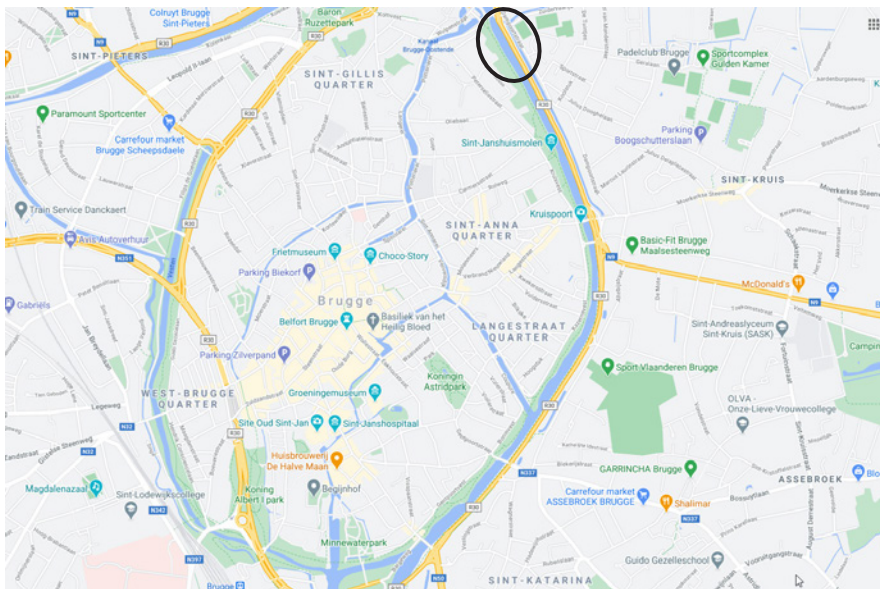
STIL ENDE

KRUISVEST

KAZERNEVEST

BONINVEST

De Dampoort, door Jan Jacob Gaillard, niet gedateerd (jaren dertig van de 19de eeuw). rechts de verbinding tussen Lange Rei en de Handelskom. De Dampoort was de enige van de drie stadspoorten in het noorden van Brugge die tot de 19de eeuw is blijven bestaan. Ze werd pas in 1871 grotendeels gesloopt, maar de halfronde toren rechts van de poort is tot nu bewaard gebleven. Pentekening op papier in bruine inkt, grijs gewassen; waarschijnlijk een kopie naar een oudere tekening van Jan Karel Verbrugghe. (Brugge, Stedelijke Musea, Steinmetzkabinet, nr. 76.838). Bron: Ryckaert, M. (1991). Historische Stedenatlas van België: Brugge.

Kruisvest 1

Titel: De omgeving van de Dampoort

Omschrijving Deze opname werd gemaakt van de Kruisvest af gezien. Op de achtergrond ziet u het Fort Lapin. De lijstgevels van de woningen daar zijn hoofdzakelijk 19de-eeuws. Centraal bemerken we de Dampoortbrug en een brugwachtershuisje. Rechts op de opname is het kanaal Gent-Brugge te zien. We bemerken er een binnenschip dat is aangemeerd. De Dampoort werd gesloopt in 1871.

Locatie Brugge, Sint-Pieters, Fort Lapin

Datering 1900-1900

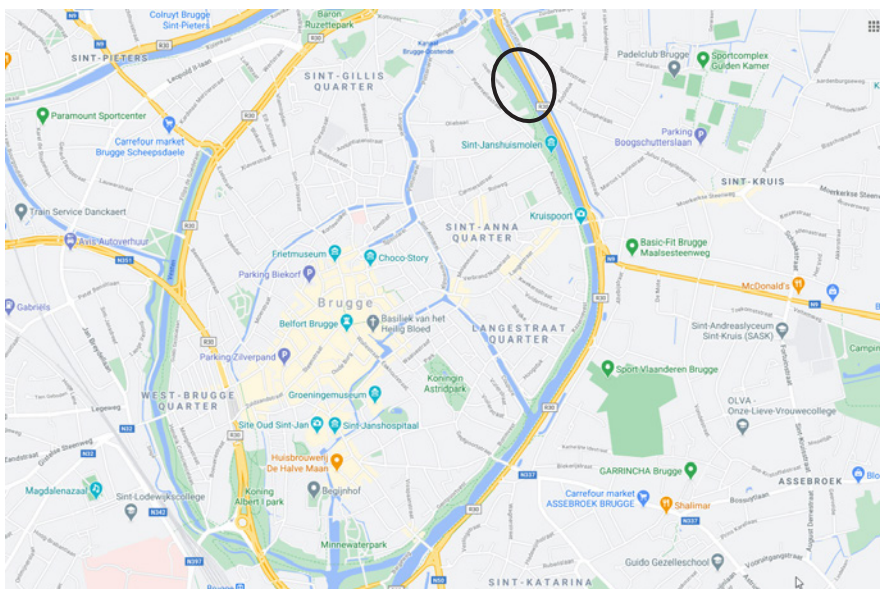
Inventarisnummer FO/C00039

Soort fototypie

Collectie: Stadsarchief Brugge / J. A. Rau

Bomen. Op deze prentbriefkaart van 1900 zien we bij de Dampoort allen enkele Italiaanse populieren staan. Italiaanse populieren waren vóór 1900 blijkbaar immens populair op de vesten.

Bomen. Een foto anno 2020 heeft quasi enkel de plaats van de Dampoortbrug als referentie om de foto van 1900 opnieuw te kunnen maken. Geen enkel gebouw uit die tijd is nog herkenbaar. Ook de Italiaanse populieren uit 1900 zijn verdwenen. Op de Binnen Kruisvest net voor de Dampoortbrug staan momenteel Noorse esdoorns, die voor het eerst geplant werden in 1915 en later op verschillende momenten aangevuld of vervangen werden door jongere exemplaren.

Kruisvest 2

Titel: Detail

Omschrijving BPA Leestenburg, deelplan 5/1, Kruisvest, achter gebouwen van Peterse-
seliestraat 54

Locatie Brugge, Centrum, Kruisvest 9999

Datering 1974-10-99 -

Inventarisnummer MBR001002199

Soort dia

Collectie: Monumentenzorg Brugge

Bomen. Op deze foto van de Binnen Kruisvest, anno 1974, zien we voor het huis Peterse-
liestraat 54 van links naar rechts een gewone plataan, een in 1954 geplante krimlinde, een
nog zeer jonge Amerikaanse eik, een jonge berk en opnieuw een plataan.

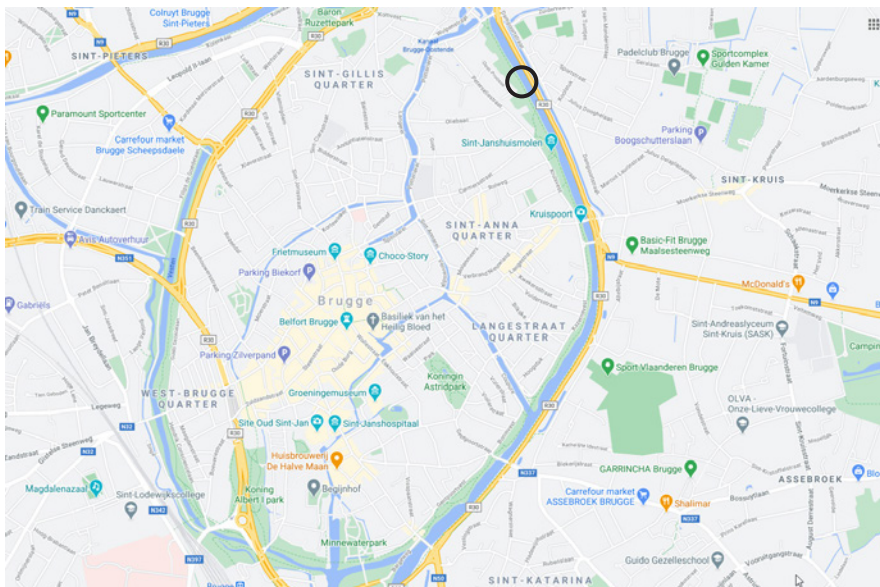
Bomen. De foto van 1974 was gemakkelijk opnieuw te maken met het huis als referentie.
Alle bomen van 1974 zijn nog aanwezig. De grotere bomen (gewone plataan, Krimlinde,
gewone plataan) dateren vermoedelijk allemaal van de aanplant van 1954 en zijn dus mo-
menteel 67 jaar oud.

es of abeel, nog allebei aanwezig

Noorse esdoorn

Noorse esdoorn, nog aanwezig

Kruisvest 3

Titel: De plaatsing van een molen uit Beveren-IJzer op de Kruisvest

Omschrijving Het stadsbestuur had in 1966 het voornemen om een derde windmolen aan te kopen. De molen zou op de Kruisvest worden geplaatst, ten noorden van de Sint-Janshuismolen. Voorbereidende werken zoals het aanleggen van fundamenteën, het opwerpen van een mote en het bouwen van bakstenen teerlingen werden uitgevoerd en in 1971 gebeurde de plaatsing. Het uit elkaar nemen in Beveren-Yzer, het vervoer en de heropbouw maakten deel uit van een spectaculaire gebeurtenis. Of de locatie waar de molen, genaamd 'De Nieuwe Papegaai', werd geplaatst precies overeenstemt met die van de vroegere 'Papegaey' is niet zeker.

Datering 1971-1971

Inventarisnummer BRU001027126

Soort negatief

Vervaardiger onbekend

Collectie: Stadsarchief Brugge

Bomen. De foto van 1971 toont naast de plaatsing van de Nieuwe Papegaai ook de Noorse esdoorns, die ten dele nog dateren van 1915, maar bijgeplant werden in 1954.

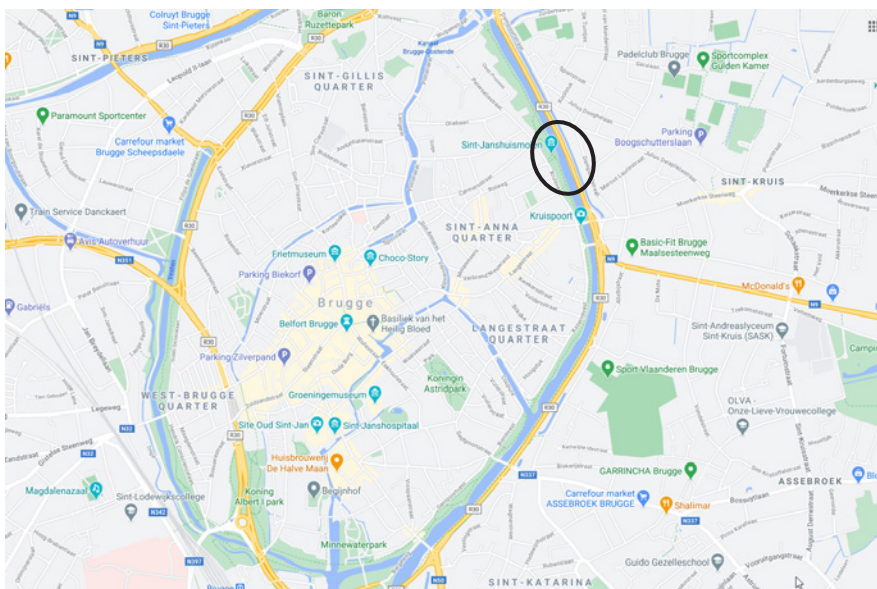
Bomen. De foto van 2020 toont een nauwelijks gewijzigd beeld. De Noorse esdoorns zijn inmiddels wél een halve eeuw ouder.

Sint janshuys-
molen

Bonne Chiere

Kruispoort

Kruisvest 4

Titel: De twee staakmolens langs de Kruisvest

Omschrijving De linkse molen is de Sint-Janshuysmolen, die dateert van 1770. De rechtse molen is de Bonne Chieremolen. Deze waaide om in 1903 en werd vervangen in 1911 door een molen uit Olsene. Aannemer Decloedt schonk 5 000 Belgische frank om de molen te kunnen vervangen. Op de achtergrond ziet u een deel van de Kruispoort. Het dak rechts op de voorgrond is dat van het geboortehuis van Guido Gezelle.

Locatie Brugge, Centrum, Kruisvest

Datering 1896-1896

Inventarisnummer FO/B00180

Soort reproductie

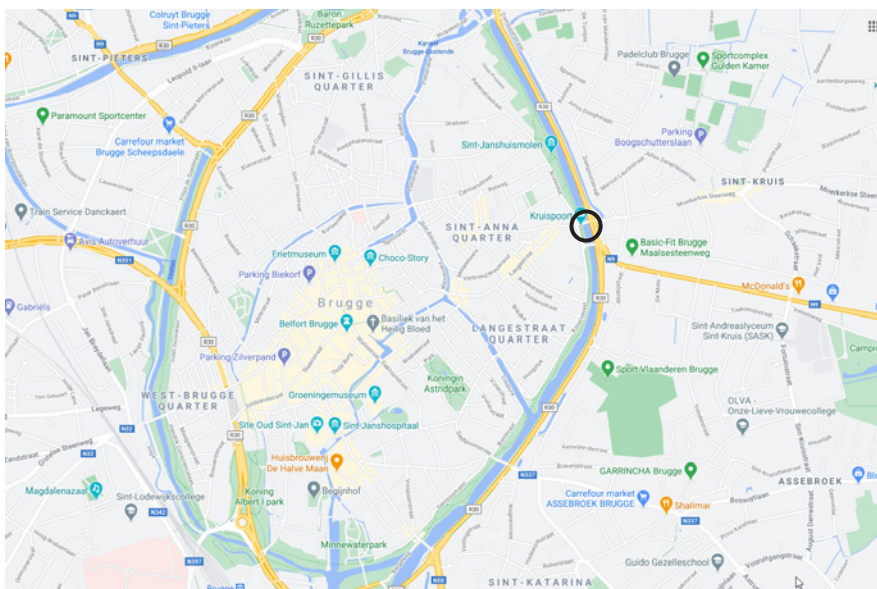
Vervaardiger onbekend

Collectie: Stadsarchief Brugge / J. A. Rau

Bomen. De molens zijn het meest gefotografeerde onderwerp van de Kruisvest. Op deze foto van 1896 is er van Sint-Janshuismolen tot Kruispoort geen enkele boom op de Binnen Kruisvest te bespeuren.

Bomen. Het beeld van 2020 biedt een volledig ander zicht. Links in beeld (tegen de Ringvaart) werden in 1915 Noorse esdoorns geplant. Die werden in 1954 en in 1988 nog eens aangevuld of waar nodig vervangen. Midden in beeld zien we een dubbele rij knotwilgen (schietwilg, *Salix alba*), die in 1998 geplant werden als uitvloeisel van de 'molenoorlog' tussen de molenaars en de groendienst. De knotbomen waren een compromisoplossing, nadat een aantal volwassen Canadapopulieren verwijderd waren. De knotwilgen waren laag genoeg om geen wind weg te vangen van de molens.

Langestraat

Kruisvest 5

Titel: De Kruispoort en de Kruispoortbrug langs het kanaal Gent-Brugge-Oostende

Omschrijving De Kruispoort dateert van 1402. Bij de Kruispoort zien we een ijzeren draai-brug. Langs de poort staan urinoirs en is een drinkplaats voor paarden voorzien. Links ziet u een huis met een witte langsgewel uit de 19de eeuw in de Langestraat. Rechts ziet u twee staakmolens. De linkse is de Bonne Chieremolen en de rechtse is de Sint-Janshuismolen. De Bonne Chieremolen waaide om in 1903 en werd pas in 1911 vervangen door een molen afkomstig uit Olsene.

Locatie Brugge, Centrum, Kruisvest

Datering 1902-1902

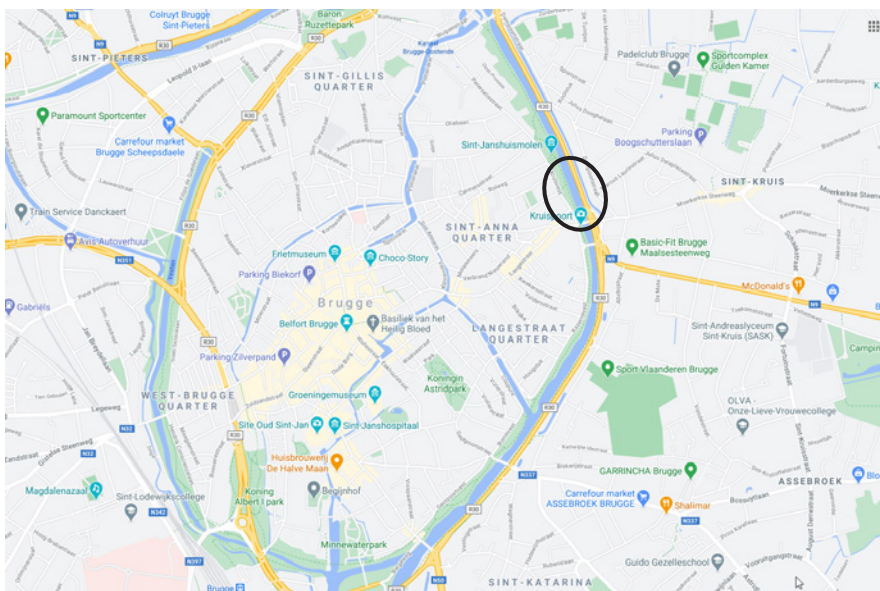
Inventarisnummer FO/B00431

Soort prentbriefkaart

Collectie: Stadsarchief Brugge / J. A. Rau

Bomen. Ook op een prentbriefkaart van 1902 is er van Kruispoort tot Sint-Janshuismolen geen boom te bespeuren op de Binnen-Kruisvest.

Bomen. Op de foto van 2020 zien we direct achter de kruispoort een rij relatief jonge Noorse en gewone esdoorns, die geplant werden tussen 1989 en 1993. In 1954 werd dit deel van de Binnen Kruisvest bewust niet beplant om een vista van de molenheuvel van de Bonne Chièr-molen naar de Kruispoort te vrijwaren.

Kruisvest 6

Titel: De molens op de Kruisvest

Omschrijving Links ziet u een deel van de Buiten Kruisvest. Centraal bemerken we het kanaal Gent-Brugge-Oostende. Op de achtergrond ziet u de Kruispoort. Rechts op de voorgrond staat de Sint-Janshuysmolen en erachter de Bonne Chieremolen. De oorspronkelijke Bonne Chieremolen waaide in 1903 om. In 1911 werd hij vervangen door een molen afkomstig uit Olsene. Aannemer Decloedt uit Brugge schonk daarvoor 5 000 Bef. in 1910. De Sint-Janshuysmolen dateert van 1770. Tussen beide molens ziet u een deel van de vroegere kazernegebouwen. Aan de reactie van 20 november 2013 vanwege mevrouw Yvette Kemel voegen wij graag toe dat deze correct is. Alleen: op de handgeschreven fiche van J. A. Rau staat de datering 1905 vermeld en op de ommezijde van deze prentbriefkaart uit zijn verzameling bemerken we in het postmerk het jaartal 1913. We verplaatsen daarom de datering van de prentbriefkaart van 1905 naar 1911. We zien dus hoogstwaarschijnlijk de nieuwe Bonne Chiere uit Olsene.

Locatie Brugge, Centrum, Kruisvest

Datering 1905-1905

Inventarisnummer FO/A00362

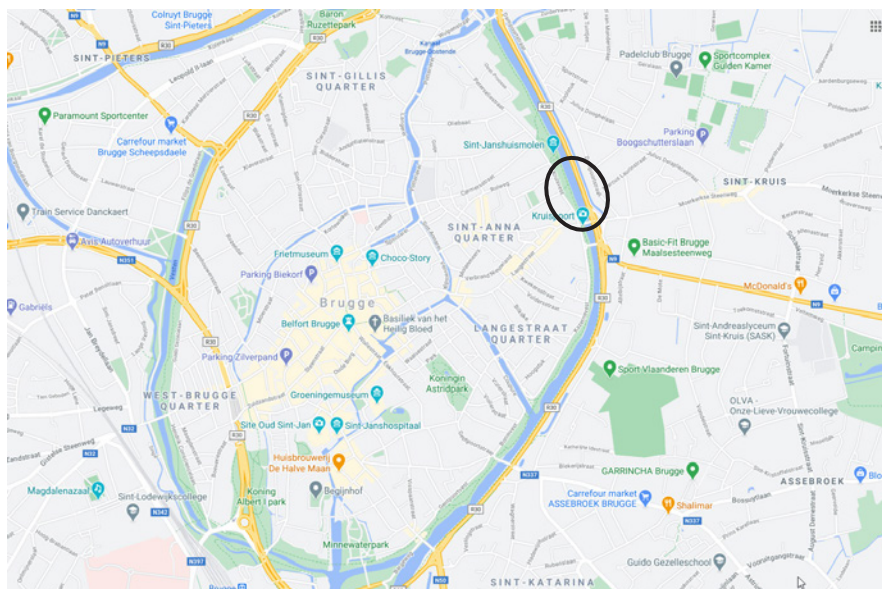
Soort prentbriefkaart

Vervaardiger Julien De Clercq

Collectie: Stadsarchief Brugge / J. A. Rau

Bomen. Deze prentbriefkaart uit 1905 toont hetzelfde deel van de Binnen Kruisvest als de vorige foto's, maar dan vanuit de andere richting bekeken. De vestingen zijn er compleet boomloos.

Bomen. De foto uit 2020 toont een continue rij van Noorse en gewone esdoorn langs de waterkant. De dikste bomen, met stamomtrekken van 240 tot 310 cm dateren nog van de aanplant van 1915. De exemplaren met geringere stamomtrekken van 100 tot 150 cm dateren van de aanplant van 1954.

Kruisvest 7

Titel: De molens op de Kruisvest

Omschrijving Links ziet u een gedeelte van de Buiten Kruisvest en centraal het kanaal Gent-Brugge-Oostende. Op de achtergrond ziet u de Kruispoort. Rechts op de voorgrond staat de Sint-Janshuismolen die dateert van 1770. De tweede molen op rij is de Bonne Chieremolen. De oorspronkelijke Bonne Chieremolen waaide in 1903 om bij een hevige storm. In 1911 werd hij vervangen door een molen afkomstig uit Olsene. Aannemer Decloedt uit Brugge schonk daarvoor 5000 Belgische frank in 1910. Tussen de Kruispoort en de Dampoort stonden destijds zes molens, waarvan er vier in de 19de eeuw gesloopt of vernield werden. 'De Nieuwe Papegaai' is de jongste molen en staat nog tussen de twee poorten in. Deze molen is afkomstig uit Beveren-aan-de-ijzer.

Locatie Brugge, Centrum, Kruisvest

Datering 1925-1925

Inventarisnummer FO/A00365

Soort prentbriefkaart

Collectie: Stadsarchief Brugge / J. A. Rau

Bomen. Deze prentbriefkaart van 1925 toont de jonge bomen die in 1915 geplant werden. We zien vooral Noorse esdoorns die aan beide zijden van het wandelpad langs de Ringvaart op de Binnen Kruisvest geplant werden.

Bomen. De foto uit 2020 toont een continue rij van Noorse en gewone esdoorn langs de waterkant. De dikste bomen, met stamomtrekken van 240 tot 310 cm dateren nog van de aanplant van 1915. De exemplaren met geringere stamomtrekken van 100 tot 150 cm dateren van de aanplant van 1954.

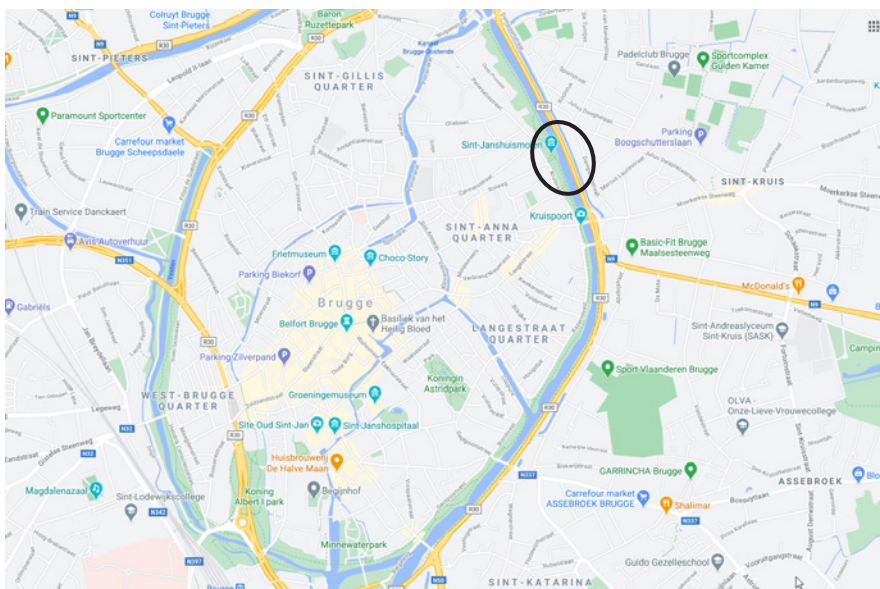
Sint janshuys-
molen 250 jaar
oud

Noorse esdoorns

bomen verdwenen

Rolweg

Kruisvest 8

Titel: Detail

Omschrijving Deelplan 5/5, Sint-Sebastiaan, Kruisvest , St Janshuismolen

Locatie Brugge, Centrum, Kruisvest 9999

Datering 1975-12-99 -

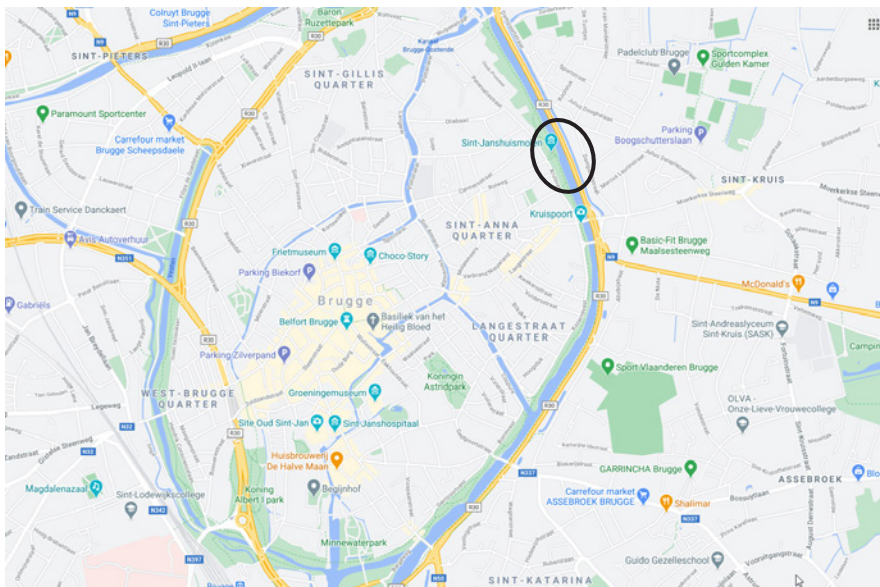
Inventarisnummer MBR001003816

Soort dia

Collectie: Monumentenzorg Brugge

Bomen. Deze foto van 1975 toont een dicht scherm van Noorse esdoorns en hogere Canadapopulieren tussen de Sint-Janshuismolen (voorground) en de Bonne Chière-molen (verborgen achter de bomen).

Bomen. Het beeld van 2020 toont de situatie ontstaan na 1998. De 'molenoerlog' tussen molenaars en groendienst had tot gevolg dat de Canadapopulieren circa 1998 gekapt werden. Een aanplant van lage knotwilgen, die geen wind wegvingen van de molens, was een compromisoplossing tussen beide partijen. De knotwilgen moesten om de drie of vier jaar geknot worden. De esdoorns langs de Ringvaart werden allemaal getopt op een hoogte van 12 m.

Kruisvest 9

Titel: Detail

Omschrijving Repertorium 401_227-2512 Houten windmolen 'Bonne Chiere', staakmolen met open voet

Locatie Brugge, Centrum, Kruisvest 11

Datering 2006-03-22 -

Inventarisnummer MBR003001732

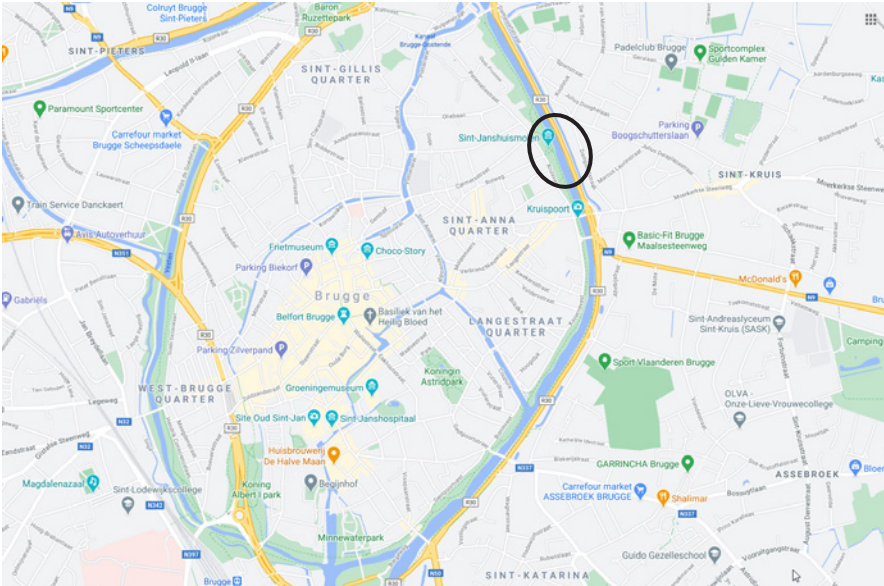
Soort JPEG

Vervaardiger DMS/TW

Collectie: Monumentenzorg Brugge

Bomen. Een foto van 2006 toont duidelijk de beheermaatregelen die in het bomenbeheerplan van 1999 voorgeschreven waren. De knotwilgen moesten om de drie à vier jaar geknot worden. De esdoorns in de nabijheid van de molens moesten op 12 m hoogte getopt worden.

Bomen. Het bomenbeeld van 2020 is nauwelijks veranderd ten opzichte van 2006.

Kruisvest 10

Titel: Detail

Omschrijving Deelplan 5/5, Sint-Sebastiaan, Kruisvest

Locatie Brugge, Centrum, Kruisvest 9999

Datering 1975-12-99 -

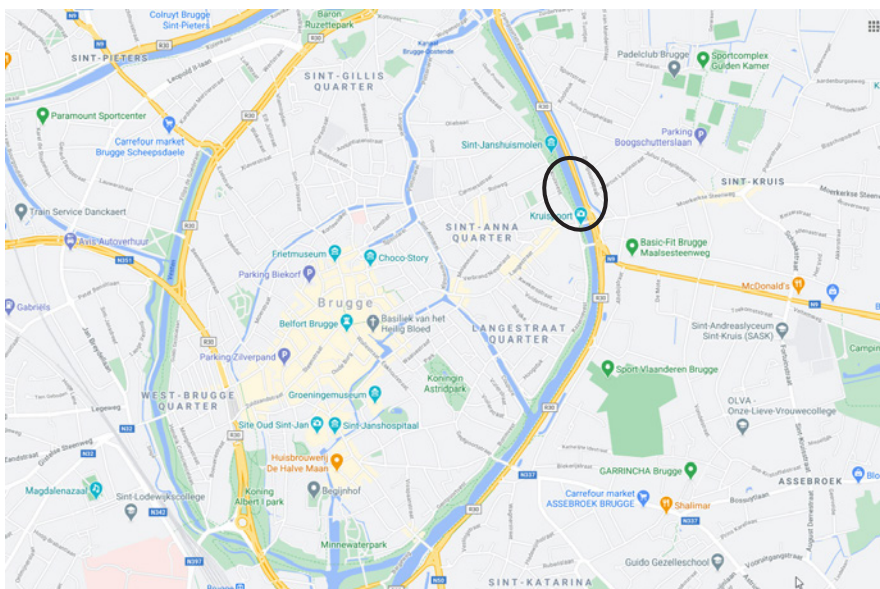
Inventarisnummer MBR001003865

Soort dia

Collectie: Monumentenzorg Brugge

Bomen. Ook op deze foto van 1995 zien we tussen de Sint-Janshuismolen en de Bonne Chière nog een aantal Canadapopulieren, die in 1998 gekapt werden.

Bomen. De foto van 2020 toont de knotwilgen die in 1998 in de plaats van de Canada-populieren kwamen.

Kruisvest 11

Titel: Gezicht op de Buiten Kruisvest

Omschrijving Links is de Buiten Kruisvest. In het midden loopt het kanaal Gent-Brugge. Rechts de Kruisvest met de Kruispoort die is gebouwd rond 1403 door Jan Van Oudenaerde en Maerten van Luevene. Op de Kruisvest bemerken we de Bonne Chiere-molen. Hij is omgewaaid in 1903 en in 1911 vervangen door een molen uit het Oost-Vlaamse Olsene. Centraal op de prentbriefkaart zien we een schaapherder die zijn kudde schapen hoedt. Op de achtergrond bemerken we een woonwagen.

Datering 1896-1904

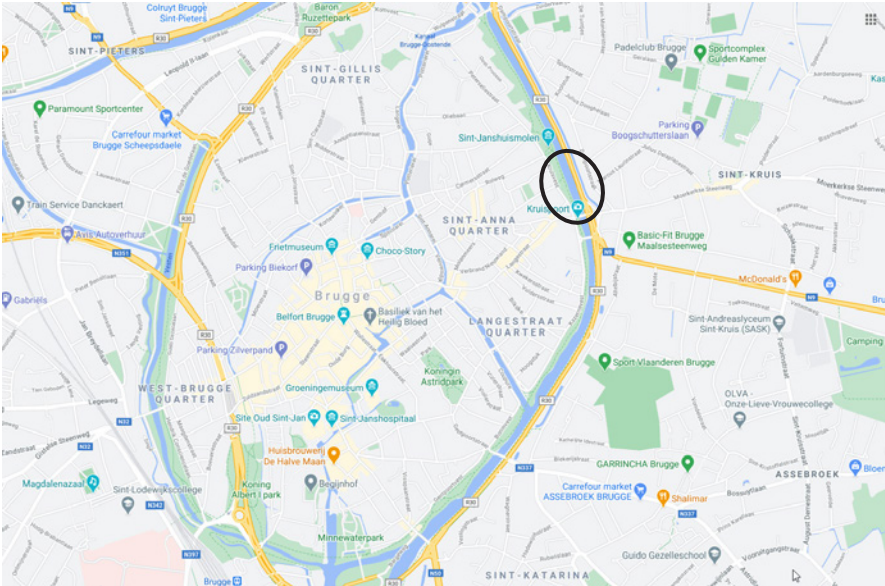
Inventarisnummer FO_A38746

Soort prentbriefkaart

Collectie: Stadsarchief Brugge

Bomen. Deze prentbriefkaart van 1902 toont een schaapherder met kudde op de Buiten Kruisvest. De schapen grazen tussen twee bomenrijen, mogelijk de aanplant van 1876. De bomen ogen enkele decennia oud, maar niet oud genoeg om nog tot de aanplant van 1856 te behoren. Het gedeelte van de Binnen Kruisvest dat zichtbaar is op de prentbriefkaart (Bonne Chière-molen tot Kruispoort) is op dat moment nog volledig boomvrij.

Bomen. Anno 2020 is er van de bomen van 1902 geen spoor meer. In 1960 werd hier een viervakringlaan aangelegd op de plaats van de vroegere kasseibaan en de eerste bomenrij. De tweede bomenrij, tegen het Zuidervaartje, is weliswaar ook verdwenen, maar in 1965 werd de oever herbeplant met een zeer ruim assortiment aan struiken en bomen.

Kruisvest 12

Titel: Gezicht op het kanaal Gent-Brugge aan de Kruisvest

Omschrijving Links de Buiten Kruisvest met een huizenrij (lijstgevel 19de eeuw, trapgevel 20ste eeuw, ...), gesloopt in 1985. Het eerste huis in de rij was herberg 'Den ijsput' Centraal een binnenschip en rechts de Kruispoort en de talud waarop de Bonne-Chièremolen staat.

Locatie Brugge, Centrum, Kruisvest

Datering 1985-1985

Inventarisnummer FO/A07836

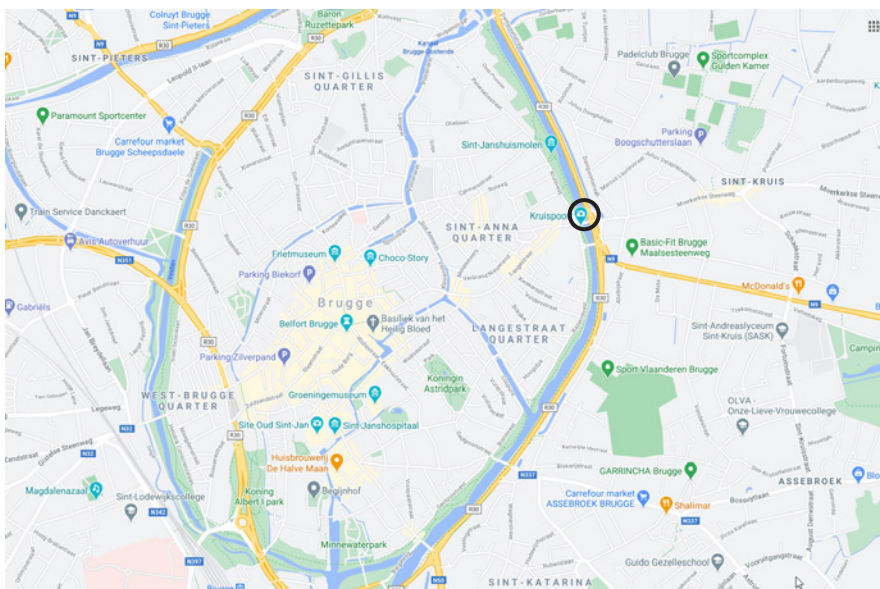
Soort foto

Vervaardiger J.A. Rau, Brugge

Collectie: Stadsarchief Brugge / J. A. Rau

Bomen. Op deze foto van 1986 is de Binnen Kruisvest van de Bonne Chièrè tot de Kruispoort niet beplant, met uitzondering van een elsbes (de scheef groeiende boom voor het midden van de Kruispoort), enkele Noorse esdoorns en een valse christusdoorn, net voor de Kruispoort. De openheid was een expliciete doelstelling van het beplantingsplan van 1954 dat talrijke vista's voorzag om de kerktorens, de poorten en de molens goed te kunnen waarnemen.

Bomen. De foto van 2020 toont een rij dertig jaar oude bomen. Tussen 1989 en 1993 werd dit deel van de vesten beplant met gewone esdoorns, die daardoor de esdoornrij (Noorse en gewone esdoorn) van Dampoort tot Kruispoort vervulde.

Kruisvest 13

Titel: De Kruispoort langs het kanaal Brugge-Gent

Omschrijving We kijken in zuidelijke richting. De poort werd omstreeks 1403 gebouwd door Jan van Oudenaerde en Maarten van Luevene. Links op de afbeelding zien we een houten hefbrug, rechts het begin van de Langestraat. Bemerkt het paard en de kar in het straatbeeld.

Locatie Brugge, Centrum, Kruisvest

Datering 1930-1930

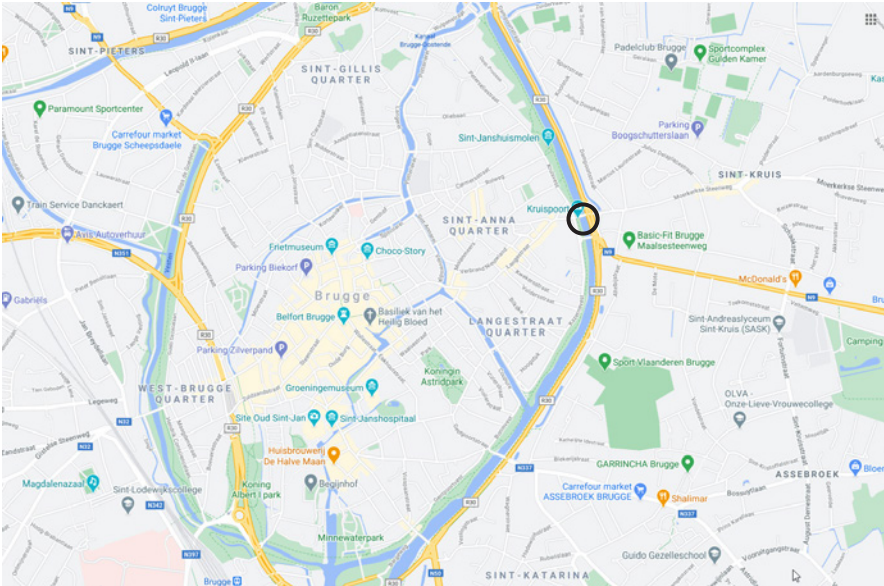
Inventarisnummer FO/A01353

Soort prentbriefkaart

Collectie: Stadsarchief Brugge / J. A. Rau

Bomen. Op deze prentbriefkaart van 1930 zien we enkele Italiaanse populieren naast de Kruispoort. Ze werden vermoedelijk geplant in 1915. Die bomen zijn er anno 2021 niet meer. Het nog veel kleinere boompje rechts is mogelijk de elsbes, die er tot de dag van vandaag nog staat.

Bomen. Op de foto van 2020 is de elsbes die in 2015 geplant werd sterk in de verdrinking gekomen door een veel jongere, maar snelgroeiende Noorse esdoorn. Deze laatste werd waarschijnlijk in 1954 geplant samen met de valse christusdoorn die ook in dit groepje staat. Om de zeldzame en oudere elsbes enige overlevingskansen te gunnen, kan de Noorse esdoorn beter weggehaald worden.

Kruisvest 14

Titel: De Kruispoort en Kruispoortbrug gezien vanaf de Buiten Kazernevest

Omschrijving De Kruispoort dateert van 1402. Links ziet u op de achtergrond de Langestraat en een lijstgevel die dateert van de 19de eeuw. Hier was café 'Belle Vue' gevestigd. Rechts op de achtergrond ziet u de Bonne Chieremolen. De molen waaide in 1903 om en werd in 1911 vervangen door een molen afkomstig uit Olsene. Op de voorgrond situeert zich het kanaal Gent-Brugge-Oostende. Rechts bemerken we een boot.

Locatie Brugge, Centrum, Kruisvest

Datering 1939-1939

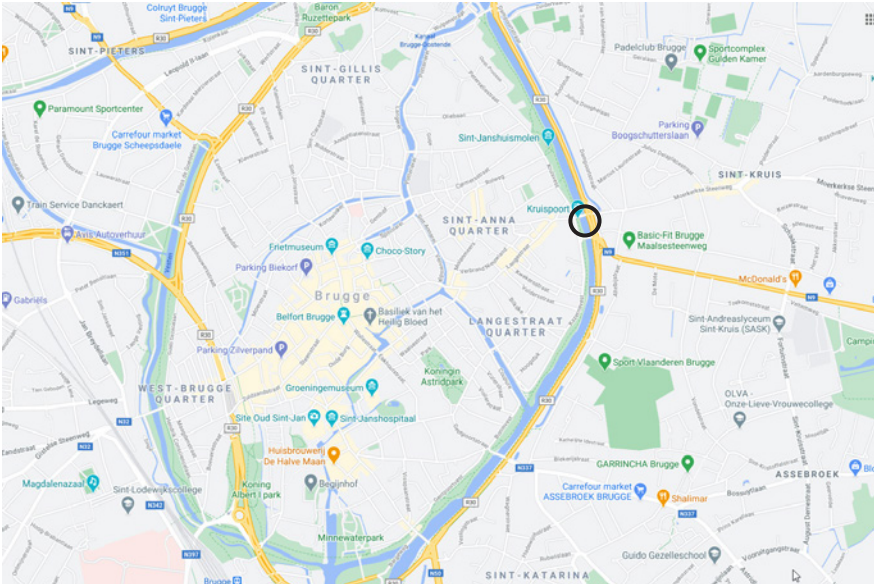
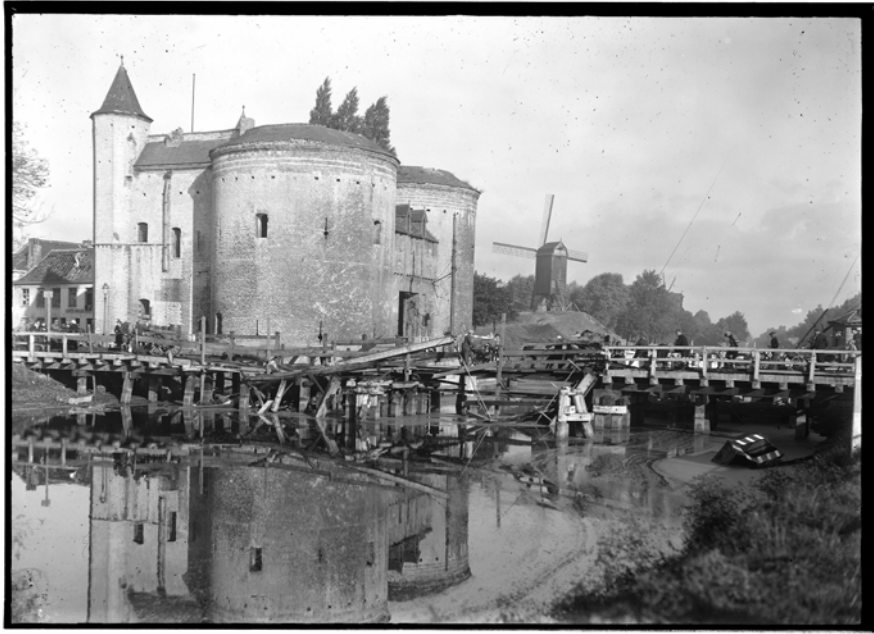
Inventarisnummer FO/B00507

Soort fotokaart

Collectie: Stadsarchief Brugge / J. A. Rau

Bomen. Deze foto van 1939 laat een dicht boomscherm zien achter de Bonne Chièremolen. Dit zijn onder meer de Canadapopulieren die in 1998 gekapt werden.

Bomen. De bomen op het beeld van 2020 tonen een volledig andere setting. Het boomscherm achter de Bonne Chièremolen is verdwenen en de esdoorns die in 1989-1993 geplant werden schermen nu het zicht op de Bonne Chièremolen en de Sint-Janshuismolen af.

Kruisvest 15

Titel: De vernielde Kruispoortbrug na de terugtrekking van de Duitse troepen

Omschrijving Bij het einde van de Tweede Wereldoorlog wilden de Duitsers bij nadering van de bevrijder de stad isoleren. Ze bliezen de stadspoorten of bruggen op. Bemerkt links op de opname het gevelopschrift 'Café Belle Vue' van het in de Langestraat gesitueerde café. Wat meer naar rechts zien we bij de Kruispoort een gaslantaarn. De molen rechts van de poort is de Bonne Chiere. De molen wat verderop, waarvan we slechts gedeeltelijk het bovengedeelte zien, is de Sint-Janshuismolen. Let tot slot nog even op de vele fietsers op de brug. Zie ook glasplaat 15.

Locatie Brugge, Centrum, Kruisvest

Datering 1944-1944

Inventarisnummer BRU001008141

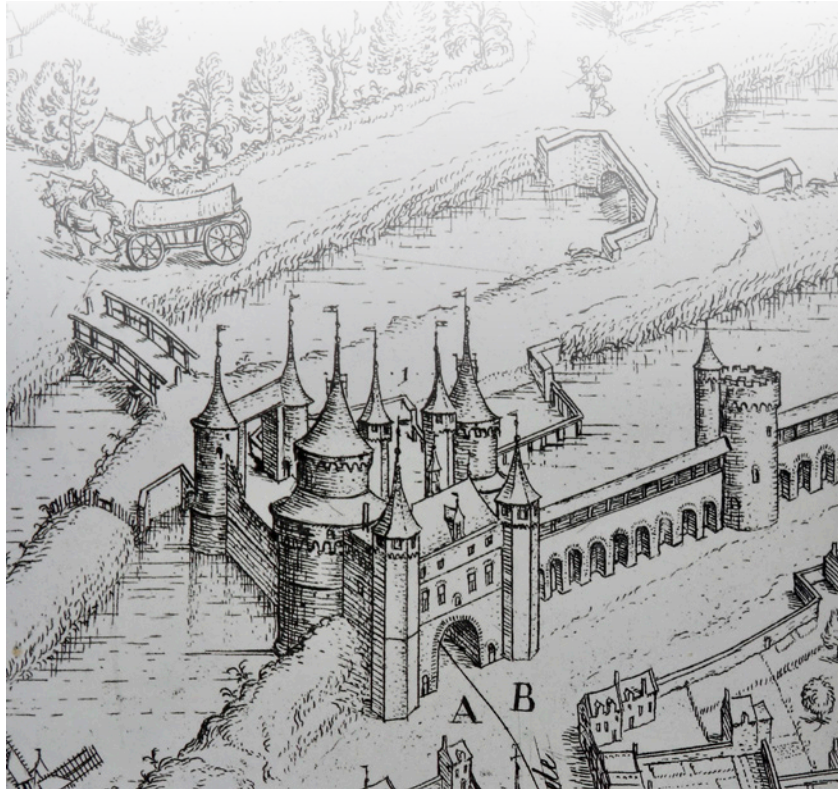
Soort glasplaat

Vervaardiger Segers, Brugge

Collectie: Stadsarchief Brugge / Stadsarchief Brugge

Bomen. Ook op een foto van het einde van de Tweede Wereldoorlog is nog het scherm van ondermeer Canadapopulier achter de Bonne Chièrè-molen opvallend, terwijl de voorgrond van de Binnen Kruisvest nog boomvrij is.

Bomen. De bomen op het beeld van 2020 tonen een volledig andere setting. Het boom scherm achter de Bonne Chièrè-molen is verdwenen en de esdoorns die in 1989-1993 geplant werden schermen nu het zicht op de Bonne Chièrè en de Sint-Janshuismolen af.

De Kruispoort in 1562. Detail uit het gegraveerde stadsplan van Marcus Gerards. Deze poort werd, samen met de Gentpoort en de Katelijnepoort, in 1401-1406 herbouwd door Maarten van Leuven en Jan van Oudenaarde. Het hoofdgebouw is grotendeels tot nu bewaard gebleven: alleen de bovenbouw van de twee ronde torens werd verwijderd. De voorpoort (aan de buitenzijde van de stad) en het stuk stadsmuur met verdedigingstoren zijn eveneens gesloopt. De Kruispoort werd gerestaureerd in 1969-1972. Bron: Ryckaert, M. (1991). Historische Stedenatlas van België: Brugge.